

Bevezető a Neveléstudomány „Pedagógusok folyamatos szakmai fejlődése és tanulása” című tematikus számához

Halász Gábor és Rapos Nóra

Az alább bemutatásra kerülő öt tanulmány *A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődési modelljeinek vizsgálata a köznevelési rendszer, a szervezet és az egyén szintjén,*¹ röviden *MoTeL (Models of Teacher Learning)* című projekt első hazai írásos bemutatkozása, amelyben a kutatás első évében végzett elméleti alapo-
zó tanulmányait fogtuk össze.

A négyéves kutatás átfogó célja a pedagógus munka eredményességét meghatározó összefüggések feltárása, különös tekintettel a folyamatos szakmai fejlődés és tanulás rendszerét alkotó tényezőkre. Azt kívánjuk feltárni, hogy milyen létező modelljei vannak a folyamatos szakmai fejlődésnek és tanulásnak, és ezek hogyan hatnak a pedagógus munka eredményességére. Ezen belül közvetlen cél a pedagógusok felkészülését, szakmai fejlődését és tanulását befolyásoló rendszerszintű, szervezeti és egyéni tényezők jellemzőinek, kapcsolatrendszerének és hatásának elméleti feltárása. A vizsgálat fókuszában álló kérdések:

- 1) Hogyan értelmezhető a folyamatos szakmai fejlődés és tanulás eredményessége, s ennek milyen egyéni-, szervezeti- és rendszerszintű aspektusai különíthetők el?
- 2) Mely egyéni-, szervezeti- és rendszerszintű tényezők segítik elő, illetve gátolják a pedagógus folyamatos szakmai fejlődését és tanulását?
- 3) Milyen szerepet játszanak és hogyan kapcsolódnak össze a pedagógus folyamatos szakmai fejlődésében és tanulásában a formális, non-formális és informális tanulás elemei (kognitív és affektív szinten egyaránt)?

A pályázat első évének kiemelt szakmai feladata volt a kutatási koncepciót megalapozó komplex és dinamikus elméleti keretrendszer megalapozása, kialakítása. Ennek keretében egy szisztematikus alapokon nyugvó irodalomgyűjtés során hét releváns adatbázisra építve,² a Prisma checklist, 2009 alapján rögzített szűrések eredménye nyomán közel 300 tanulmány került elemzésre.

Ennek eredményeit bocsátjuk a Neveléstudomány folyóirat Fókusz rovatában szakmai vitára. 1) A professziókutatás főbb vizsgálati területeit, megközelítéseit, tipizálási lehetőségeit más (nem pedagógus) szakmákban (jogi, orvosi, oktatói) (*Vámos Ágnes, Kálmán Orsolya, Banai Angéla, Rónay Zoltán és Rapos Nóra: A különböző ágazatokra jellemző professionalizálódás tanulságai a pedagógus folyamatos szakmai fejlődésének, tanulásának megértésében*). 2) Sor került a folyamatos szakmai fejlődés és tanulás nemzetközi és hazai szakirodalmának összegzésére három, a pályázat felépítésével és a tervezett kutatással azonos szinten (egyéni, szervezeti és rendszerszintű megközelítés).³ Ennek a szisztematikus feldolgozásnak az eredményeként három elemző munka

1. Az 128738 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_18 pályázati program finanszírozásában megvalósuló program.
2. Felhasznált adatbázisok: Google Scholar EBSCO, Web of Science, Unesco, PROQUEST, MATARKA OPKM. Kereső kifejezések és kapcsolatok: "professional development" OR "learning" OR "education" AND "review" OR synthesis" OR "report".
3. A szakirodalom feltárását a MATARKA, OSZK, PROQUEST Scholar, EBSCO, Web of Science, Pedocs, Unesco adatbázisokban végeztük magyar, angol és német nyelven, 2000-től. A feltárt dokumentumok folyóirat cikkek, könyvek és pályázati anyagok voltak. A keresés eredménye alapján, a kizárási szempontok érvényesítése és a duplumok szűrése után maradt több mint 300 dokumentumot az absztraktok alapján kódoltuk, majd az elméleti és empirikus munkákat külön-külön csoportokban feldolgoztuk.

született, amelyek az egyes szintekhez kötöten mutatják be a folyamatos szakmai fejlődés elméleti modelljeit és kutatási eredményeit (*Rapos Nóra, Bükki Eszter, Gazdag Emma, Nagy Krisztina és Tókos Katalin: A pedagógus folyamatos szakmai fejlődése és tanulása. Fogalmi változások; Lénárd Sándor, Kovács Ivett, Tóth-Pjeczka Kata és Urbán Krisztián: A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődését befolyásoló szervezeti tényezők; Kopp Erika: A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődése és tanulása az oktatási rendszer szintjén*). 3) Mivel témánk megértése szempontjából lényegi kérdés a pedagógusok szakmai tanulásának és az eredményességnek a kapcsolata, külön elemeztük a téma nemzetközi irodalmát (*Czető Krisztina: Eredményesség és szakmai fejlődés: A tanári eredményesség modelljei és az eredményes szakmai fejlődést és tanulást támogató tanulási helyzetek megközelítései*).⁴

4. Jelen tanulmányok az eredeti, a kutatás háttéranyagául szolgáló elemzéseknek csak a főbb megállapításait összegzik, az azok mögött húzódó hosszabb elemzések a háttér tanulmányokban olvashatók a projekt honlapján (<https://nevtud.ppk.elte.hu/projektek/motel>), ahol a kutatással kapcsolatos híreket és eredményeket is megjelenítjük.